

Tyresö kommun

Mia Ledwith
Karin Alexandersson

TJÄNSTESKRIVELSE

2009-05-19

1 (12)

Dnr:

Socialnämnden

Beräkning av behov av äldreomsorg år 2009-2014

Förslag till beslut

1. Socialnämnden antar socialförvaltningens beräkning av behov av äldreomsorg år 2009-2014.
2. Socialnämnden ger förvaltningen i uppdrag att planera för att ett nytt äldreboende kan stå klart år 2014.

Anita Brynje
Socialchef

Catarina Stavenberg
Stabschef

Sammanfattning

Förvaltningen gör varje år beräkningar av behovet av permanenta platser i särskilt boende samt behovet av hemtjänst för de kommande åren. Beräkningarna bygger på statistik över behovet och befolkningsprognos från december 2008.

Antalet äldre över 65 år beräknas öka med 1 532 personer under planperioden, varav personer över 80 år ökar med 447. Andelen ålderspensionärer i Tyresö kommun är under 2009 på samma nivå som länsnittet. Tyresö har dock en relativt ung äldre befolkning, men efter år 2014 beräknas även andelen äldre över 80 år vara på samma nivå som i övriga länet.

Under planperioden ökar antalet permanenta platser i särskilt boende årligen med cirka fem platser utifrån den option som avtalats för äldreboendet Krusmyntan. År 2013 beräknas samtliga 52 platser på Krusmyntan disponeras av Tyresö kommun. Hänsyn har även tagits till en viss minskning av platser när ombyggnaden av de kommunala sjukhemmen är genomförd samt den utökning som planeras i samband med att restaurang Lyktan på Björkbacken flyttar till ett nytt läge. Mot slutet av planperioden uppstår en brist på platser och förvaltningens bedömning är att planeringen bör inriktas på att en nytt äldreboende ska stå klart år 2014.

Beträffande hemtjänsten görs en framräkning av både antalet personer i behov av hemtjänst samt antalet timmar som årligen kommer att utföras. Slutsatsen är att hemtjänstbehovet ökar årligen, men att ökningstakten avtar under den senare delen av planperioden. För 2010 beräknas behovet öka med cirka 7 000 timmar motsvarande en kostnad av 1,9 mkr. Detta har beaktats i den preliminära budgetramen för 2010.

Det kommunala pensionärsrådet har informerats i ärendet vid sammanträdet den 14 maj 2009 och har möjlighet att lämna ett yttrande.

Underlag

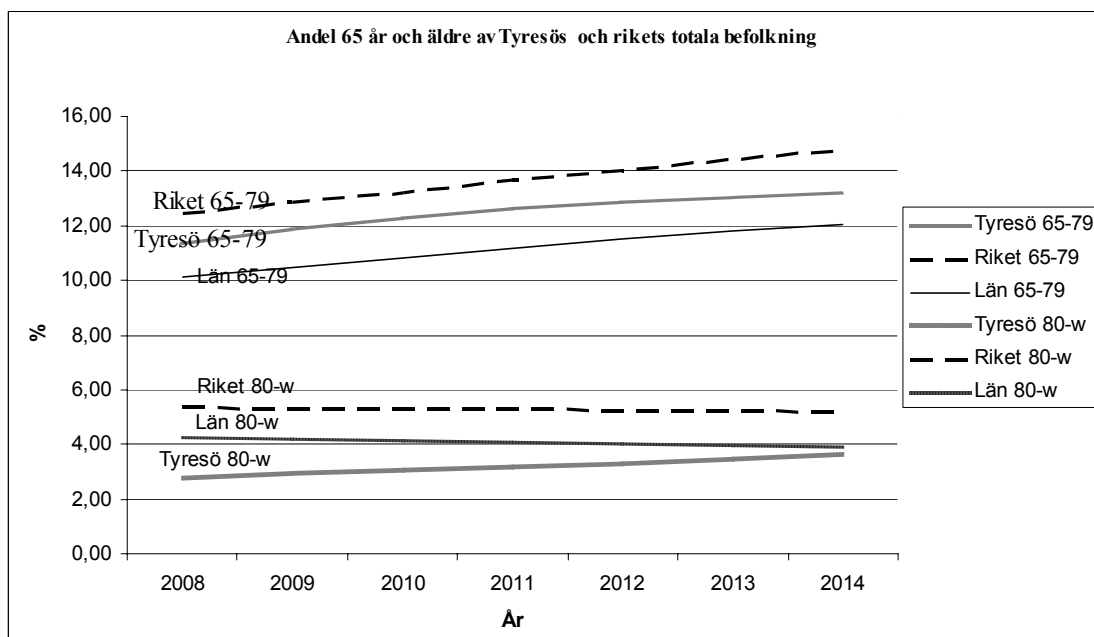
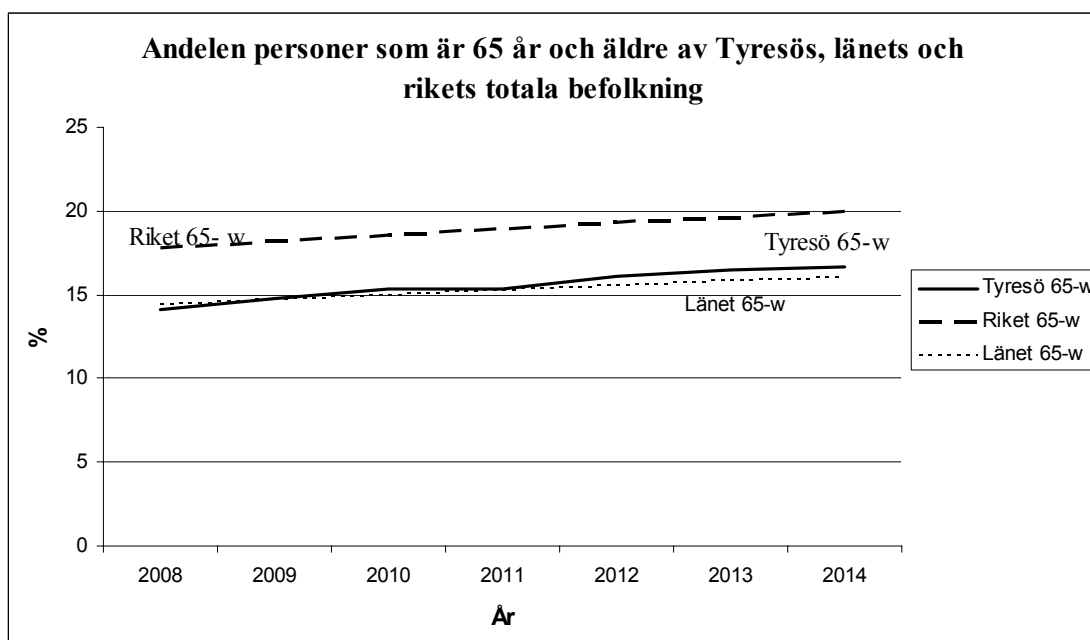
De beräkningar som görs för att ta fram denna plan baseras till stor del på den befolkningsprognos som tas fram inom kommunen. Prognosen revideras årligen för att ändringarna i befolkningsutvecklingen ska beaktas. Antalet personer som är 65 år och äldre i Tyresö kommun är idag 5 964 och beräknas

enligt befolkningsprognosen öka till 7 496 personer år 2014. Det är en ökning med 1 532 personer (26 procent), varav personer över 80 år beräknas öka med 447 personer (38 procent) under planperioden.

Idag utgör personer som är 65 år och äldre ungefär 14 procent av Tyresös befolkning. År 2014 beräknas andelen ha stigit till cirka 17 procent. Tyresö har i relation till övriga länet en ung befolkning. Redan 2009 kommer dock andelen ålderspensionärer att vara på samma nivå som länssnittet. Efter 2014 kommer gruppen 80 år och uppåt att hamna i nivå med länssnittet. Drygt hälften av dem som är 65 år eller äldre bor i Bollmora (56 procent), men även i Trollbäcken bor en stor andel äldre (35 procent). Andelen äldre i Tyresö Strand och Östra Tyresö är däremot jämförelsevis låg (9 procent).

Befolkningsprognos

År	Antal personer 65-79 år	Antal personer 80-89 år	Antal personer 90-w år	Totalt 65-w år
2008	4 801	1 026	137	5 964
2009	5 063	1 095	142	6 300
2010	5 304	1 155	157	6 616
2011	5 534	1 190	175	6 899
2012	5 688	1 272	181	7 141
2013	5 820	1 340	192	7 352
2014	5 886	1 400	210	7 496

Befintlig verksamhet

Särskilt boende

Tyresö kommun har för närvarande 218 permanenta platser i särskilt boende, varav 80 platser (37 procent) drivs i privat regi. Tyresögårdens boende flyttade till Krusmyntan i maj 2008. Kommunen disponerade från början 25 av totalt 52

platser på Krusmyntan. Kommunen tidigare hade option för ytterligare fem platser under 2008 och har därutöver köpt fem korttidsplatser på grund av behovet av platser under ombyggnaden av sjukhemmen på Björkbacken. Krusmyntan ägs och drivs i privat regi.

I kommunen finns även 32 korttidsplatser, varav nio platser i privat regi, och 18 dagvårdsplatser.

I budgeten för 2009 finns medel för köp av 16,6 externa helårsplatser vid särskilda behov. Totalt vistades 60 personer på externt boende eller på sjukhus med kommunalt betalningsansvar under olika perioder av år 2008. Omräknat till helårsplatser blev utfallet 17,1 köpta platser.

Hemtjänst

I mars 2009 hade 434 personer som var 65 år eller äldre hemtjänst i Tyresö kommun (exklusive personer med enbart trygghetslarm). 320 av dessa (74 procent) fick sin hemtjänst från den kommunala utföraren och 114 personer (26 procent) från privata utförare. Behovet av insatser varierar från enbart service till omfattande omsorgsbehov med besök flera gånger per dygn.

Personer som bor kvar i ordinärt boende har också tillgång till kompletterande verksamheter som korttidsboende och dagverksamhet. Ytterligare satsningar har genomförts, t.ex.:

- Förenklat trygghetslarm utan biståndsbedömning
- Anhörigcentral (finansieras delvis av statliga medel)
- Utökat omvårdnadsbidrag med ytterligare en nivå
- Fixarservice som utförs av Frivilligcentralen i syfte att förebygga fallskador i hemmet
- Specialteam inom hemtjänsten för vårdtagare med missbruksproblematik/psykisk sjukdom
- Korttidsvård/växelvård inklusive korttidsvård utomlands
- Öppen dagverksamhet
- Utökat kundval inom hemtjänsten under 2008

Framtidsutsikter

Personer med demenssjukdomar

Demensprevalensen, det vill säga personer med demenssjukdomar är mycket låg före 60 års ålder, men ökar markant ju äldre vi blir. Risken att utveckla demens ökar i hög ålder.

I Tyresö kommun finns idag uppskattningsvis cirka 342 personer som är 65 år och äldre med medelsvår till svår demens – det vill säga personer som inte klarar sig själva, utan är i behov av någon form av stöd.¹ De första åren under planeringsperioden är andelen personer med medelsvår till svår demens 5,6 procent av den äldre befolkningen, men stiger därefter årligen till 6,1 procent år 2014 till följd av åldersutvecklingen med fler äldre äldre.

Beräknat antal personer med medelsvår till svår demenssjukdom

År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Totalt	334	353	372	393	415	437	461

Enligt Statens beredning för medicinsk utvärdering, SBU, flyttar hälften av de demenssjuka till särskilt boende inom 2,5-3 år efter det att demensdiagnosen har ställts. I kommunen måste kontinuerligt boendeplatserna struktureras efter behoven och idag finns cirka 100 platser för demenssjuka. Därutöver finns korttidsvård och möjlighet att köpa specifika platser externt.

Den andra hälften av personerna med medelsvår till svår demens bedöms ha ett omsorgsbehov som kan tillgodoses med omvårdnadsinsatser i ordinarie bostad. På grund av det stora antalet personer som bedöms kunna få sina behov tillgodosedda i hemmet är det viktigt att hemtjänsten har erforderlig kompetens för personer med demenssjukdomar.

Kommunen har en väl utbyggd dagvård (18 platser) där personer med demenssjukdom ges möjlighet att få social samvaro och stimulering samt för att ge avlastning till anhöriga. Behovet av dagvård ökar dock i takt med att antalet personer med demenssjukdom ökar samtidigt som många i målgruppen bor kvar hemma. För närvarande är det kö till dagvården och en utökning av antalet platser övervägs. Även växelvård i korttidsboende ger ökad möjlighet till

¹ Vi har beräknat antalet personer med medelsvår till svår demens utifrån en beräkningsmodell för prevalens av demens i befolkningen som används av bl.a. SBU för ändamålet.

kvarboende genom vård under en kortare tid samt stöd och avlastning för anhöriga. Korttidsplatser för demenssjuka kommer att finnas på Syrenen på Björkbacken när ombyggnaden är klar.

Vilka kommer att behöva plats på särskilt boende?

Enligt utvecklingen under senare tid blir befolkningen som är i behov av omsorg eller särskilt boende allt äldre. Befolkningen är friskare högre upp i åldrarna och när de väl är i behov av särskilt boende är de i behov av större omvårdnad än förr. Vid beräkning av behoven av särskilt boende måste hänsyn tas till att de som bedöms behöva särskilt boende är allt äldre och att beräkningen inte uteslutande kan baseras på befolkningsutvecklingen. Det är också viktigt att poängtera att trots alla satsningar på stöd i ordinärt boende så måste behoven av platser i särskilt boende tryggas.

I kommunen finns idag ungefär 100 seniorlägenheter som förmedlas enligt särskilda köregler. Ett planerat trygghetsboende med 77 hyreslägenheter beräknas stå klart år 2011. I boendet planeras bl.a. service i form av vårdinna och gemensamma träff- och servicelokaler. Trygghetsboende förmedlas från 75 års ålder, med förtur till de som är 90 år eller äldre, och är inte en biståndsbedömd insats. Enligt förvaltningens bedömning kan ett trygghetsboende i många fall förebygga och skjuta upp behovet av vård och omsorgsinsatser. Detta synsätt stöds även av Äldreboendedelegationen vilka ansvarar för den statliga utredning som bland annat behandlat och tagit fram förslaget om trygghetsbostäder². Intresset för det planerade trygghetsboendet är mycket stort. Den 30 april stod 769 personer i åldern 65 år och i seniorkön. 385 av dessa var i åldern 75-90 år och 21 personer var 90 år eller äldre.

Utrikes födda i kommunen

Totalt fanns det 1 146 utrikes födda personer i åldern 65 år eller äldre i Tyresö kommun 2008, vilket var 19 procent av de äldre. Dessa var fördelade på 50 olika länder, men nära hälften kom från något av de nordiska länderna.

Genom att personalen inom äldreomsorgen i stort sett speglar samhället i övrigt kan behoven huvudsakligen tillgodoses genom befintlig personal. Under 2008 utökades kundvalet inom hemtjänsten och flerspråkighet har värderats särskilt vid upphandlingen av privata företag. Specifika behov kan även tillgodoses genom externa köp av platser.

² Se SOU 2007:103 s.108

Äldre med missbruks- eller psykiska problem

När det gäller målgruppen äldre personer med missbruks- eller psykiska problem som har omvårdnadsbehov gjordes våren 2008 en inventering. Inventeringen visade att 20 personer födda 1944 eller tidigare hade framtida behov av samordnat boende. Behovet av boende var främst inriktat på missbruksproblematik och omvårdnad (11 personer), men även psykiska problem och omvårdnad (7 personer). Kommunen har idag 15 äldre personer med missbruks- eller psykiska problem inom särskilt boende på köpt plats (4 pers.) eller i egen regi (11 pers.). Förutom dessa har 32 personer inom målgruppen ordinärt boende med insatser från endera hemtjänsten eller Specialteamet.

Andel med behov av plats på särskilt boende

Utgångspunkten för beräkningarna av behovet av platser inom särskilda boenden i kommunen är befolkningsprognosen. Denna visar att antalet personer 65 år och äldre ökar med 340 -140 personer per år under perioden 2009-2014. Ökning är störst i början av perioden, för att sedan avta.

De flesta äldre i Tyresö kommun har ingen kommunal biståndsbedömd insats. Av personer i åldern 65-79 år är det cirka 1,4 procent som bor permanent på ett särskilt boende. Andelen personer mellan 80 och 89 år som bor på särskilt boende i kommunen uppgår till dryga 10,3 procent, medan de som är 90 år och äldre uppgår till 27,7 procent. Det innebär att andelen personer som är 65 år och äldre som bor på kommunens äldreboenden är 3,6 procent, vilket är något lägre än föregående år (3,9 procent). Som utgångspunkt har använts det behov som har rapporterats för SCB:s statistik och redovisas i rapporten *Äldre – vård och omsorg den 30 juni 2008*.

Prognos över antal personer med behov av särskilt boende

År	Personer med behov	Behov i %	Personer med behov	Behov i %	Personer med behov	Behov i %	Personer med behov
	65 - 79 år	65 - 79 år	80 - 89 år	80 - 89 år	90 - w år	90 - w år	totalt
2008	69	1,4	106	10,3	38	27,7	213
2009	71	1,4	113	10,3	39	27,7	223
2010	74	1,4	119	10,3	43	27,7	236
2011	77	1,4	123	10,3	48	27,7	248
2012	80	1,4	131	10,3	50	27,7	261
2013	81	1,4	138	10,3	53	27,7	272
2014	82	1,4	144	10,3	58	27,7	284

I Tyresö kommun är en lägre andel äldre i behov av särskilt boende än i övriga länet och riket. Både i Stockholms län och riket var den genomsnittliga andelen personer i åldern 65 år och äldre som bodde på särskilda boenden 6 procent, medan den i Tyresö kommun endast var 4 procent. Bland dem som var 80 år och äldre var det både i Stockholms län och i riket i genomsnitt 15 procent som bodde på särskilt boende, jämfört med 13 procent i Tyresö. Den låga nivån förklaras delvis av att Tyresös befolkningsammansättning skiljer sig från länets eftersom Tyresö har en ung äldre befolkning. Även de stora satsningar som gjorts inom hemtjänsten påverkar andelen äldre som är i behov av särskilt boende. Det faktum att Tyresö inte längre har några servicehus kan också ha viss betydelse.

Beräknat platsbehov i särskilt boende

År	Behov av platser	Antal egna platser	Antal köpta platser i budget	Korttids platser	Differens	Trygghetsboendet
2008	213	218	13	10	28	
2009	223	218	16	10	21	
2010	236	210	16	10	0	
2011	248	223	16	10	1	77
2012	261	228	16	10	-7	77
2013	272	235	16	10	-11	77
2014	284	235	16	10	-23	77

I tabellerna ovan har hänsyn tagits till nedläggningen av Tyresögården med 17 platser och starten av ett nytt äldreboende (Krusmyntan) under år 2008 med 25 platser. Hänsyn har även tagits till den planerade ombyggnaden av Syrenen och Kastanjen, vilken medför en minskning med totalt åtta platser år 2010. Under 2011 planeras restaurang Lyktan på Björkbackens äldrecentrum att flytta ut från äldrecentrum till en fristående byggnad i direkt anslutning till Björkbacken. Den före detta restauranglokalen kan då komma att byggas om till ytterligare sju boendeplatser. Ökningen med fem platser årligen är de platser som Tyresö kommun har option på i det nya boendet Krusmyntan.

De korttidsplatser som är angivna i tabellen ovan är en uppskattning att tio av de befintliga 32 korttidsplatserna kan användas till personer som väntar på en specifik permanent plats på ett särskilt boende (där behovet inte kan tillgodoses med utökad hemtjänst i ordinärt boende under väntetiden). Det ska vid analys av ovanstående tabell tas i beaktande att detta endast är en ögonblicksbild. Den tar inte hänsyn till vare sig belägningsgrad eller att en plats kanske bebos av olika personer under ett och samma år.

Slutsats

Planeringsprocessen för ett nytt äldreboende har redan startat. I kommunens översiktsplan har mark reserverats för framtida äldreboenden. Tyresö Bostäder har gjort en tomtutredning och diskussioner pågår om möjligheten att bygga ett äldreboende samt ett eventuellt framtida trygghetsboende i centralt läge i Trollbäcken. En tredjedel av kommunens äldre befolkning bor idag i Trollbäcken.

Förvaltningens bedömning är att planeringsprocessen bör inriktas på att ett nytt äldreboende ska stå klart år 2014. Förvaltningen kommer att följa utvecklingen av behovet av permanenta boendeplatser för äldre noggrant och revidera beräkningen av behov av äldreomsorg utifrån utvecklingen. Mot slutet av planeringsperioden kan också effekten av trygghetsboendet avläsas.

Beräkning av behov av hemtjänst

Antalet personer med hemtjänst har ökat de senaste åren från 223 personer den 1 oktober 2004 till 386 personer den 30 juni 2008. Det innebär att andelen personer 65 år och äldre med hemtjänstinsatser har ökat från 4,6 procent år 2004 till 6,5 procent år 2008.

Behov av hemtjänst i olika åldergrupper

År	Antal 65-79 år	Behov i %	Antal 80-89 år	Behov i %	Antal 90-w år	Behov i %	Totalt
2004	82	2,08	110	13,19	31	26,27	223
2005	119	2,9	123	14,15	37	29,13	279
2006	139	3,27	154	16,78	55	41,67	348
2007	154	3,21	198	17,17	44	34,61	396
2008	145	3,02	193	18,81	48	35,04	386

Då det under den senaste två åren har skett en mycket kraftig ökning av både antal personer och antal timmar är prognosen över planperioden svår att säkerställa. I tabellen nedan finns en prognostiserad uppräknings av antalet personer som kommer att vara i behov av hemtjänst. Prognosen bygger på att behovet andelsmässigt ligger kvar på samma nivå per åldersgrupp som 2008.

Antal personer med behov eller prognostiserat behov av hemtjänst

År	Antal 65-79	Behov i procent	Antal 80-89	Behov i procent	Antal 90-w	Behov i procent	Totalt
2004	82	2,08	110	13,19	31	26,27	223
2005	119	2,90	123	14,15	37	29,13	279
2006	139	3,27	154	16,78	55	41,67	348
2007	154	3,21	198	17,17	44	34,61	396
2008	145	3,02	193	18,81	48	35,04	386
2009	162	3,02	206	18,81	50	35,04	418
2010	160	3,02	217	18,81	55	35,04	432
2011	167	3,02	224	18,81	61	35,04	452
2012	172	3,02	239	18,81	63	35,04	474
2013	176	3,02	252	18,81	67	35,04	495
2014	178	3,02	263	18,81	74	35,04	515

Prognos över behov av hemtjänst, antal personer och timmar per år

År	Antal personer	Antal timmar	Förändring
2009	418	141 309	7 509
2010	432	148 397	7 088
2011	452	154 745	6 348
2012	474	160 173	5 428
2013	495	164 905	4 732
2014	515	168 135	3 230

Behovet av hemtjänsttimmar beräknas initialt under planeringsperioden att öka med cirka 7 000 timmar per år. Därefter minskar ökningen årligen till cirka 3 000 timmar mot slutet av planeringsperioden. För år 2009 beräknas antalet timmar uppgå till i genomsnitt 28 timmar per brukare och månad. Från och med den 1 juli 2009 förenklas skattelättnaderna för hushållsnära tjänster, vilket eventuellt kan få konsekvenser för det framtida behovet av hemtjänsttimmar.